

ASIASANA 2/87

ASIASANA 2/87

Kirjastotieteen ja informatiikan
opiskelijoiden ainejärjestön UDK
ry:n äänenkannattaja

Tilausosoite

UDK ry
c/o Kirjastotieteen ja
informatiikan laitos
PL 607
33101 TAMPERE

Painopaikka

Tehokopiointi
Tampere 1987
ISSN 0356-0139

Toimitus

Erola Sari
Hietanen Juha
Karhula Päivikki
Karppinen Iiris, vast.
Kivirinta Mervi
Poteri Eija
Viljakainen-Tiittanen, Memu

Sisällys:

Keskustelua työnjaosta.....6
Puhetta popularisoinnista.14
Miten graduja arvioidaan..18
Norjalaisia
kirjastokokemuksia.....24
Proseminaari
- tie tieteeseen.....30
Pessimistinen humanisti...34

Päätoimittajalta

Kevään vauhdikkaasti edessä ja räystäittäin tippussa kuuluu kirjasto- ja informaatiopalvelurintamallekin kaikenlaista uutta.

Opiskelijoita kiinnostaa kovasti Oulussa alkava pätevyitysmiskoulutus. Hakijoita on ollut tuhottomasti, peräti 305. Helsinginkin seudulta on ollut 56 hakijaa. Kurssille valittuja onnellisia on ollut 24 henkilöä Pohjois- ja Itä-Suomen kunnista.

Kirjastonhoitajapula on tunnustettu tosiasia kaikkialla Pirkanmaan ulkopuolella (melkein). Mutta missä viipyvät ne luotettavat tutkimukset siitä, miten käy sitten, kun kaikki kolme kirjastonhoitajia valmistavaa pistettä tuottaa kirjastonhoitajia liiankin kanssa.

Ei ole pelkoa työttömyydestä ja turhaan kouluteuista, väittävät ne, jotka näkevät vain virkoja avoinna palstat.

Mutta kuka pystyy osoittamaan ne virat, joihin Åbo, Tampere ja Oulu tuottavat vuonna 2000 ja 2020 kirjastonhoitajia?

Minä en halua akateemiseksi työttömäksi, enkä halua kollegojenikaan tulevaisuudessa joutuvan.

Jiis

Välöä Tunnelin päässä

Vaikka kevätaurinko pais-
taakin petollisen kaunii-
na ja näennäisen lämmittä-
vänä, opintolainarahat al-
kavat olla vähissä ja ke-
vätväsämys painaa, opinto-
vuosi sen kun vain jatkuu.
Ainakin yksi Asiasana il-
mestyy keväällä tämän nu-
meron lisäksi.

Nyt on kumminkin itse-
kunkin aika laatia kesä-
suunnitelmia, sillä haku-
aika valtionkirjastoihin
harjoittelijaksi päättyy
maaliskuun lopussa. Aina-
kin näin ensimmäisen vuo-
den opiskelija alkaa kai-
vata 40 h työviikkoa ja
sellaista työpaikan ovea,
jonka voi työpäivan/vii-
kon päätteeksi sulkea ja
autuaasti unohtaa...

UDK:n toiminta opis-
kelijoiden virkistystoi-
minnan hyväksi on saatu
toimimaan kohtalaisen vilk-
kaasti. Tosin ilmoitustau-
lu ei tunnu olevan vies-
tien perillemenon kannal-
ta kaikkein tehokkain vies-
tintäväline. Esim. UDK:n
taannoisessa saunaillassa
oli paljon oletettua vä-
hemmän porukkaa. Onneksi

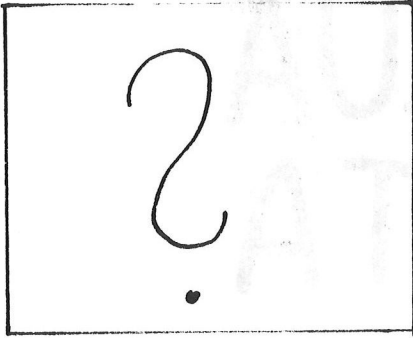
UDK:n järjestämä Turun-
matka tuntuu saaneen hiu-
kan suuremman suosion.
Joskus tuntuu, että UDK:n
tilaisuudet ovat vain pie-
nen sisäpiirin (lähinnä
UDK:n hallituksen jäseniä
ym.) tilaisuuksia, mikä ei
suinkaan ole tarkoitus.
Oljisi hyvä mikäli erityi-
sesti ensimmäisen vuoden
opiskelijat kaikesta kii-
reestään huolimatta ottai-
sivat aktiivisemmin osaa
yhteisiin rientoihin.

Ja muutenkin, ainejär-
jestö ei koskaa voi toimia
liian aktiivisesti jäsen-
tensä ym. hyväksi. UDK:n
hallituksen kokoukset ovat
kaikille avoimia ja hyvät
toimintaideat ovat aina ter-
vetulleita.

KEVÄTTERVEISIN

Kenttä- ja sosiaalipoliit-
tinen vastaava

Juha

Konferenssi- palsta

Kuten monet jo tietävätkin on meidän tamperelaisten vuoro järjestää seuraava pohjoismainen kirjastoalan opiskelijoiden konferenssi.

Tapahtumaa valmistellaan sekä konferenssityöryhmässä että tieteellisen opintopiirin istunnoissa - molempiin sopii mainiosti mukaan. Järjestelyporukkaa tarvitaankin runsaasti, koska konferenssi on mittava tapahtuma; osanottajia muista Pohjoismaista tulee yhteensä kuutisenkymmentä.

Asiasana kertoo jatkossa järjestelykuvioista erityisellä konferenssipalstalla.

Tähän mennessä tapahtunut:

- konferenssi pidetään 4. - 6.12. 1987 ja paikaksi on varattu Varalan urheiluopisto Pynikin kupeelta
- aiheena on kirjastoalan tutkimus Pohjoismaissa
- budjetti- ja ohjelmaluonnos on laadittu. Budjetin loppusumma on huikea 47.000 mk, josta suurin osa pyritään kattamaan avustuksin. Rahaa on anottu opetusministeriöltä, ja TAMYN kanssa on neuvoteltu postitus- ja monistusmahdollisuuksista. Uusia anomuksia viritellään.
- konferenssi tarvitsee oman logon. Ryhdy suunnittelijaksi, sillä tarvetta olisi kirjeiden yläreunavinjetille + mahdolliselle erilliselle tai siihenliittyvälle tunnuskuvalle. Yläreunavinjettiin pitäisi sisältyä teksti Den XII / 12. nordiska konferensen för biblioteksstudenter, Tammerfors 4. - 6.12. 1987. Ehdotuksia voi jättää UDK:n postilaatikkoon laitokselle. Palkintoja ja kunniaa !

Lisätietoja: ilmoitustaululta

Arja K. puh. 111532

Maarit L puh. 656727

KESKUSTELUA TYÖNJAAOSTA

KIRJASTOJEN TYÖNJAKO PERÄISIN ARMEIJASTA

- Armeija on organisaatioiden äiti.
- Sota antaa malleja työelämälle.
- Kunkin ihmisen tulee tietää ja tehdä vain oma tehtävänsä.
- Muu on kiellettyä.

Näin kritisoi koulutoimentarkastaja Jorma Kauppinen työnjakomalleja puheenvuorossaan kirjastoalan opiskelijoiden työnjakoa pohtivassa keskustelutilaisuudessa.

Kirjastotieteen ja informaatiikan laitokselle UDK:n järjestämään tilaisuuteen oli kokoontunut n. 25 opiskelijaa neljästä eri kauppakorkeakoulusta sekä Åbo Akademiä ja Tampereen yliopistosta.

Kauppisen mielestä työnjaon sijasta olisi lähdettävä tarkastelemaan, kuinka kirjastojen työvoima saataisiin palvelemaan kirjastojen toiminnan tavoitteita. Henkilökunnan motivoiminen kirjastotyön tavoitteiden saavuttamiseksi on Kauppisen mukaan työnjakoa ja muodollisten seikkojen korostamista parempi vaihtoehto. Työtehtävien yhdistämisen ja yhteistyön ja toisaalta tiukan työnjaon välillä hän näkee riskitilanteen, joista vain edelliset edistävät kirjaston toiminta-ajatusta.

Taannoin otsikoitiin lehdessä, että "kirjastonjohtaja on yksinäinen susi". Johtajat korostavat näin sääliittävästi tehtävänsä yksinäisyyttä, väittää Kauppinen.

KIRJASTOTYÖN TAVOITE PIDETTÄVÄ MIELESSÄ

- Kirjastojen tarkoitus on asettaa ihmiskunnan muisti ihmisten käyttöön, sillä vasta muisti tekee ihmisestä ihmisen, muistuttaa Kauppinen. Hän vertaa kirjastoa toiseen instituutioon, kouluun.

- Koulua käytetään välineenä, jolla muokataan ihmisraakaainetta tiettyyn tarkoitukseen: "Tuosta tehdään lääkäri, tuosta tulee rikollinen, tuosta sävyisistä kirjastonhoitaja." Kauppisen mielestä kirjaston tavoitteena on enemmänkin itseään vapaasti rakentava ihminen.

Toimenkuva-käsitteestä herää Jorma Kauppiselle heti halu väittää vastaan. Toimenkuva kertoo hänen mielestään rajat sille, mitä itse kunkin ei tarvitse tehdä. Hallinnolliseen työhön perehtyessään hänelle itselleenkin on esitelty ohjeeksi tarkastaa, onko jossain määritelty, kuuluuko tehtävä hänen tehtäviinsä.

HILJAISUUDEN KULTTUURISTA
TIETOISUUDEN SYNTYMISEEN

- On kuin luonnonlaki, että vain jotkut puhuvat ja toiset ovat hiljaa, kertoo Kauppinen. Hänen mielestään sivistystyön tehtävä on hiljaisuuden kulttuurin - aliste-
tun, äänettömän kansan - tietoisuuden synnyttämisessä. Myös kirjastovirkailijat on Kauppisen mukaan painettu nöyryiksi hiljaisuuden kulttuuriin.

Työyhteisöt määrittelevät arvoja, joista tehdään järjestys maailmaan. Nokkimisjärjestys syntyy alkeellisen järjestyksen luomisessa. Tähän päädytään usein myös kirjastolaitoksen järjestyksessä Kauppisen mielestä. Hiljaisuuden kulttuurin, johon kirjastovirkailijat työyhteisössään kuuluvat, on vaikeaa saada ääntään kuuluviin.

Kauppinen vaatii kirjastotyöntekijöille valppautta, tietoisuuden kirkastamista - lipunkohotusta. Hän kehoittaa meitä olemaan persoonallisuksia ja siten rakentamassa persoonallisuksia. Ihmisten olemassaolon ymmärtäminen on otettava tahallisesti vaalittavaksi päämääräksi.

KUKA SAA NEUVOA?
KUKA SAA LUETTELOIDA?

Kirjastovirkailija Päivi Karlstedt kertoi Tampereen kaupunginkirjaston toimien kuvien luomisesta. Toimenkuvia tehtäessä keskusteltiin paljon mm. siitä, neuvooko kirjastovirkailija asiakasta vai ei. Toimenkuvassa lukee nyt, että virkailija "neuvoo asiakkaita toimialansa osalta".

Jorma Kauppinen kertoi kummallisesta ääritapauksesta. Eräässä kirjastossa oli pohdittu, kuka neuvoo, kun kirjastonhoitaja on poissa. Yksi ratkaisuvaihtoehto oli ollut, että työssäolevan kirjastovirkailijan on soitettava toiseen kirjastoon, jossa on kirjastonhoitaja paikalla.

Ainakin keskiasteen kirjastoalan opiskelijoiden keskuudessa on halukkuutta perinteisesti kirjastonhoitajan työnä pidettyjä töitä kohtaan. Aineiston valinta koettiin kiinnostavana tehtävänä, myös luettelointia haluaisivat kirjastovirkailijat työkseen tehdä. Jyväskylässä opiskeleva Maija toivoi innokkaasti pääsevänsä käyttämään näytelmäharastustaan työssään ja hän

haluaisi osallistua lastenkirjastotoiminnan kehittämiseen.

Kirjastovirkailijaksi opiskelleva Marianne tuumi kirjastonhoitajan työn olevan vähän niin kuin toimittajan työn. On tiedettävä myös, mistä tieto löytyy.

Kirjastolehdessä 9/86 kirjoitti turkulainen kirjastovirkailija Pirjo-Riitta Lehtinen kirjastovirkailijoiden näkökulmasta työnjakoon:

- Joustavaa työntekoa häiritsevänä koettiin toimenkuvien kaavamainen noudattaminen yhtäläillä kuin selkiytymätön toimenkuvakin.

Tehtävien epätasainen jakautuminen ja vastuualueiden puuttuminen vaikeuttavat sopuisaa yhteistyötä.

Olisikohan jo aika karsintoihin erottelemisen sijaan pyrkiä tavoitteiden asettamiseen eri toimintojen suhteen ja päämäärätietoiseen yhteistyöhön.

KOULUTUKSESTA JA JATKOKOULUTUKSESTA

Kirjastovirkailijoiden koulutuksesta keskusteltaessa korostui opiskelijoiden kritiikki kauppaopistoja kohtaan sekä koulujen ilmapiirin että opetuksen sisällön osalta.

Toisaalta kauppaopistoilla ei ole valmiuksia esim. riittävään kirjallisuuden opetukseen ja toisaalta olemassaolevia resursseja ei osata hyödyntää erikoislinjan kohdalla. Jyväskylän kirjastolinjalaiset eivät saa riittävästi somistuksen, näyttelyiden teon ja tekstausten opetusta, vaikka kouluissa olisikin siihen kyvykkäitä opettajia. Kirjastotyöhön orientoituneet kokevat olevansa poikkeavia ja ei-toivottuja kouluyhteisössä.

Koulutuksesta valittaminen ei ole Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan opiskelijoiden yksinoikeus.

Keskiasteen opiskelijat olivat tyytymättömiä myös oman alansa olemattomaan jatkokoulutukseen: ei ole mahdollista erikoistua eikä edetä uralla. Suomen Kirjastoseura järjestää toki kurseja, mutta ammattikasvatushallitus ei ole varmaan edes ajatellut asiaa. Palkkaukseenhan minäkään kurssin käyminen ei nykyään vaikuta.

Myös jatkoyhteydet opiskeluun yliopistossa ovat järjestämättä. Useilla aloilla keskiasteen tutkinnon suorittaneilla on oma kiintiönsä pyrittäessä korkeakouluihin.

Meiltä tamperelaisilta kyseltiin mahdollisuuksia jatko-opintoihin innokkaasti - ilmeisesti kiinnostusta löytyisi. Mahdolliset korvaavuudet kiinnostivat myös kovasti.

PAKOLLINEN HARJOITTELU EDELLYTTÄÄ SUUNNITTELUA

Tamperelaisia opiskelijoita hämmästytti se, ettei keskiasteen opiskeluun kuulu pakollista harjoittelua. Maija Jyväskylästä väitti, että puoli vuotta harjoitteluaikaa olisi ihan paikallaan ja 1 1/2 vuoden teoriaopetus riittäisi ihan hyvin, kun kaikenlaista turhaa otettaisiin pois.

Marja Helsingistä kertoi, että siellä harjoittelusta oli puhuttu enemmänkin. Kirjastoaineiden opettaja Vuokko Tiihonen haluaa kunnolla suunnitellun harjoittelun, jos pakollinen harjoittelu otetaan opetusohjelmaan. Ei ole mielekästä joutua harjoitteluaikanaan pelkästään polkemaan kameraa.

JOKAISELLE TYÖTEHTÄVÄLLE
TAVOITE
JOKAISELLE TEHTÄVÄLLE
TEKIJÄ

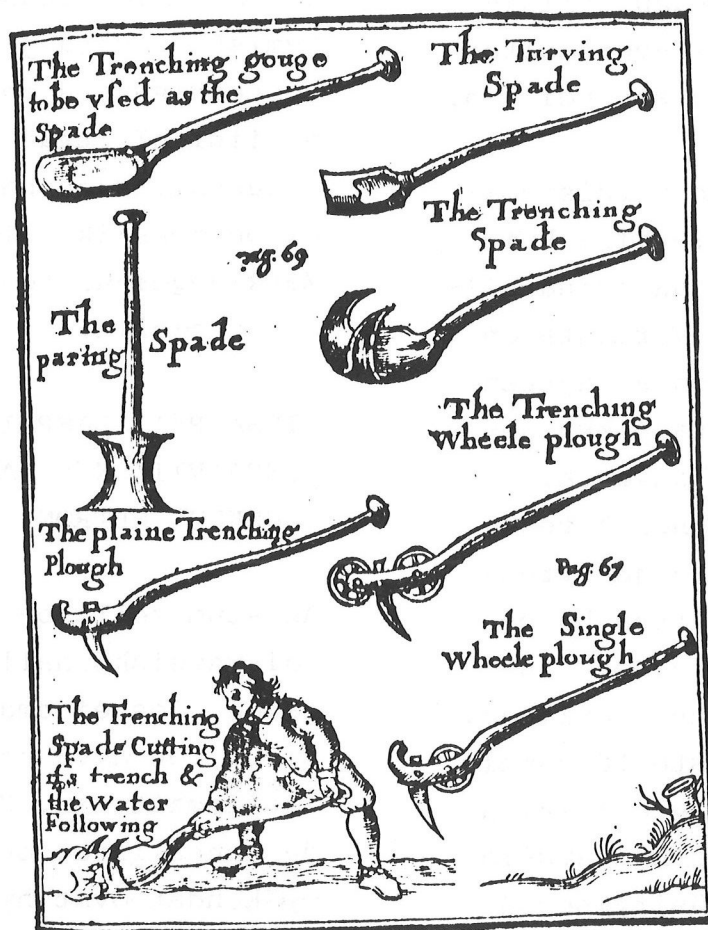
- Jokaisen meistä on mietittävä, minkälaiseksi juuri minä toivoisin tulevaisuuden

muodostuvan. Jokaisen meistä on myös mietittävä, minkälaisen kirjaston juuri minä haluaisin kehittää.

Maija Berndtson, Kirjasto-lehti 12/86

Minkälaiset eväät saimme tilaisuudesta? Koskaan ennen eivät kirjastoalan keskias-teen ja yliopiston opiskelijat olleet kokoontuneet pohtimaan yhteisiä ongelmia. Vilkkaasta n.viiden tunnin keskustelusta päätellen tapaamiselle oli tarvetta. Jatkotapaamisesta vuoden kulluttua sovittiin.

Keskustellessa ammattiryhmien väitetyt erot siirtyivät toissijaisiksi ja erilaiset kentällä molemminpuolin esitetyt "möröillä-pelottelut" menettivät merkityksensä. En usko, että kauppaopistoihinsa palanneet opiskelijat kuvittelevat ainakaan opiskeluvaiheessa olevien kirjastonhoitajantekeleiden estävien heitä toteuttamasta itseään mielekkäissä työtehtävissä.

Tee-se-itse kevätangst

Lapsena oli hurjaa pelotella itseään. Sitä juoksi pimeitten huoneitten läpi huohottaen. Sammutti valot ja juoksi henkensä edestä valoon päin ja hekumoi jännityksen eri vivahteilla. Lopulta kauhu hiipi varpaista päänahkaan ja oli pakko tunkea nukkumaan elävän ihon lähelle, että unohtaisi kehittämänsä hirviöt.

Enää ei välttämättä tarvitse omatekoisia kauhukabinetteja. Opiskelijan arjessa parin viikon tenttiputki saa aikaan erilaisia Frankenstein-versioita. Riittää, kun katsoo peiliin.

Kevätahistuksen varmistamiseksi voi asiaintilaa kuitenkin edesauttaa erinäisillä metodeilla. Varminta on buukata diaarionsa täyteen ohjelmaa aamusta pikkutunneille jo alkutalvesta. Pääsiäiseen mennessä tekevämmättömien töiden ja stressin määrä saavuttaa huipunsa, jolloin tehosteina voi käyttää kahvia, viinaa, tupakkaa, piristeitä aamulla ja rauhoittavia illalla. Sopivan yhdistelmän avulla saa tila-aikakäsityksensä rustattua uuteen uskoon.

Keveyen ja irtonaisen kokonaisvaikutelman lisäksi voi persoonallisuudesta irrota uusia ja ennennäkemättömiä dimensioita.

Edellisen ns. "viittä-vaille-vainaa" -menetelmän lisäksi voi soveltaa ns. tieteellistä metodia, johon sisältyy korkean abstraktiotason ihmissuhde ja tiederetoriikka. Menetelmä etäännyttää voimakkaasti turhasta konkreettisuudesta ja syventää kokemuksetäistä vaikutelmaa todellisuuden eri puolista. Aloittelijoille voi suositella semiotiikkaan perehtymistä, mutta jos se ei jostain syystä tehoa, voi noviisi hävittää itsensä tajunnalliseen bermudankolmioon tekstikombinaatiolla Marx-Hegel-Wittgenstein. Alkukielellä.

KISSA PÄÄ ALASPÄIN SAVUPIIPUSSA
VIIKON & VANHUS JÄI LOUKKUUN
METRON HISSIIN

Ahistumisella on oma kokonaisyhteiskunnallinen taustansa. Jos ei omat ongelmat riitä, on hyvä kantaa huolta laajemmaltikin. Globaalit ja kansalliset ongelmat ja epäkohdat ovat hyvin suosittuja huolenaiheita.

Iltautisista voi valita lem-
piiheensa. Trendi suosii
tällä hetkellä aiheita
TSERNOBYL and AIDS and OTSO-
NIKERROKSEN HÄVIÄMINEN glo-
baalisella tasolla. Kansal-
lisissa ongelmissa ei juma-
lan teatterin jälkeen ole
ollut esillä Väyrynen päämi-
nisteriksi -problematiikkaa
pahempaa. Valitamme.

Hedelmällisiä ristiriitoja
oman etiikkansa suhteen voi
pohtia myös Ronald McDonal-
din muovipatsaan katveessa jau-
haessaan cheese-cheese-burge-
ria. Nälkä se on opiskeli-
jallakin. Goodbye sademetsät
ja otsonikerros.

KUN HÄTÄ ON SUURIN, NIIN

Sääliä saa aina. Ongelmarat-
kaisun tietotaidon kanssa on-
kin sitten vähän niin ja näin.
Yhtyneet seurakunnat tarjoaa
puhelinpalvelua, jopa yöai-
kaan ja maksutta. Perheneu-
vottelukeskus on samoilla
linjoilla virastoaikaan.
YTHS:n mielenterveyspalve-
lutkin on ihan kivoja, sil-
leen.

Mutta mikään ei lyö laudalta
omaa psykiatria. Empatia ja
lapsuudenmuistojen kelaami-
nen keventää kukkaroa kah-
della ja puolella sadalla/

kerta + provikka lääketeh-
taalle pakollisista rauhoit-
tavista. Ensimmäisen kerran
jälkeen alkaa ahistuksen kus-
tannus-hyötyanalyysi käydä
mielessä. Jospa sittenkin
purkaisi sydäntään itsehoi-
tometodeilla.

Ystäväpiirissä (?) ei empa-
tiat kuitenkaan aina riitä.
Masennuksen ja angstin vä-
läyttely kahvipöytäkeskuste-
lussa saa ihmeitä aikaan.
Ilmeistä voi pian lukea
"audienssi päättynyt" -il-
mauksen. Burnout käy kaupaksi
vain silloin, kun siitä ja-
lostaa kollektiivisen koke-
muksen, jossa jaettu angsti
on vähintään kaksinkertainen.
Jippii.

MUTTA

Keväässä on angstia luova
vaikutus AN SICH. Kun rajuin
muutos lakkaa, on helpompi
unohtaa yksilöllisetkin muu-
tostarpeen kartoitusprojektit.
Yhteiskunnallisista puhumat-
takaan.

Jos kevätahistuksesta selviää
voi itseluottamus käsitteenä
saada uutta hohtoa. Sikäli
kun selviää itse. Ahhah.

PK

Puhetta POPularisoinnista

Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen (KIY) kevään ensimmäinen seminaari järjestettiin maaliskuussa Helsingissä. Teemaksi oli Helsingin Sanomissa käydyn kirjoittelun innoittamana valittu tieteellisen tiedon välittäminen kirjastojen työkentässä.

Ensimmäisenä alustanut Jorma Kauppinen puhui kirjastoverkon käyttäjäksi kasvattamisesta. Kauppisen mukaan tähän tehtävään on paneuduttava nykyistä vakavammin mutta muistettava samalla, että sivistystyön subjekti on asiakas itse. Kirjasto voi asettaa ihmiskunnan muistin käyttöön, mutta kirjasto ei voi määrätä käytön tavoitteita, oli Kauppisen teesi.

Hän korosti, että kirjastoverkon toimintakuntoisuutta on hiottava; muuten ei kasvaviin tiedontarpeisiin pystytä vastaamaan. Myös tavoitteita olisi syytä pohtia.

- On turha puhua burn out -ilmiöstä. Tärkeämpää olisi kunkin miettiä, miksi tekee mitään ja mikä on tavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeintä, tähdensi Kauppinen.

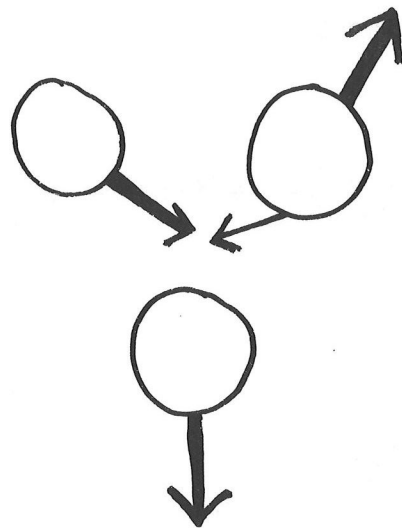
Eeva-Maija Tammekann pohti esityksessään tieteellisten kirjastojen roolia popularisoinnissa. Hän muistutti, ettei käydyssä lehtikirjoittelussa ole vielä määritelty popularisoinnin käsitettä. Tammekann näki, että osa kirjastotyöstä, esim. aineiston valinta, järjestäminen ja yleinen aktivoiminen, on aina ollut popularisointia.

- Tieteellisten kirjastojen ei kuitenkaan pidä ottaa itselleen epärealistisia tavoitteita, muistutti Tammekann. Tieteen tiedottamista tulee hoitaa yhteistyössä korkeakoulujen, Suomen Akatemian ja tieteellisten seurojen kanssa. Tämäntapaisen toiminnan rajat hän veti käyttäjäkunnan koostumuksen mukaan: pienelle homogeeniselle käyttäjryhmälle on mahdollista tarjota erityyppisiä palveluja kuin laajalle homogeeniselle joukolle.

Oili Kokkonen esitteli Kulttuurintutkimuksen tietopalvelua esimerkkinä kirjaston yhteydessä tapahtuvasta tieteen tiedottamisesta. Kokkonen mielestä erityisesti monitieteellisillä aloilla kirjasto tarjoaa hyvän toimintaympäristön tämänkaltaiselle toiminnalle.

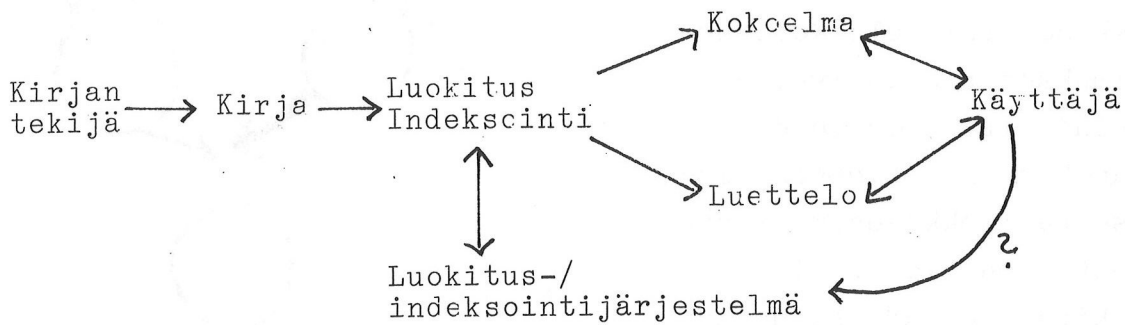
- Jyväskylän yliopiston kirjastossa toteutettu projekti on pistänyt miettimään kirjasto-toiminnan rajoja. Kirjaston ei ole syytä tunkeutua hoitamaan tieteen tiedottamista aloille, joilla sitä hoitaa joku muu hyvin, täsmäsi Kokkonen.

Kahvitauon jälkeen kuultiin Vesa Niinikankaan alustus. Kulttuurintutkimuksen tietopalvelun parissa työskentelevä Niinikangas esitteli alustavia tuloksia Jyväskylän yliopiston kirjaston henkilöstölle tehdystä kyselystä, jossa kartoitettiin henkilöstön käsityksiä mm. Kulttuurintutkimuksen tietopalvelun soveltuvuudesta osaksi kirjaston tehtäviä.

Tuloksista hän hahmotteli kolme perustyyppiä: kouluttamaton henkilöstö oli "ulospäinsuuntautuneita" ja hyväksyi tieteen tiedottamisen varauksettomasti osaksi kirjaston toimintoja, koulutetut kirjastovirkailijat suhtautuivat siihen jo varauksellisemmin, ja "sisäänpäinkääntynein" ryhmä olivat kirjastonhoitajat, joista useimmat korostivat kirjaston perinteisempien tehtävien ensisijaisuutta tieteen tiedottamiseen nähden. Suhtautumista selittävinä tekijöinä Niinikangas näki mm. koulutuksen, työtehtävät ja -kokemuksen.

Iltapäivän viimeinen alustaja, Irmeli Hovi, pohti mahdollisuuksia edistää tiedon löytymistä luokituksen ja indeksoinnin avulla. Hovin mielestä Suomessa on tehty aivan liian vähän dokumentaatiokieliä koskevaa tutkimusta, ja tehtyä tutkimusta vaiava liiallinen järjestelmä-lähtöisyys. Käyttäjänäkökulmaa on tutkimuksista turha etsiä.

Esittämässään mallissa luokitus- ja indeksointiprosessin eri osapuolista Hovi korosti osapuolten "maailmanmallien" erilaisuutta ja tarvetta rakentaa luokitus-/indeksointijärjestelmä ensisijaisesti käyttäjää palvelevaksi.

Käydyssä keskustelussa esitettiin sekä kirjastoissa tehtävää popularisointia puolustavia näkemyksiä että kannanottoja, joiden mukaan kirjastojen tulisi resurssikurjuudessaan priorisoida perinteisempiä tehtäviään.

Monrepos-salin vaikuttavassa ilmapiirissä järjestetty tilaisuus keräsi paikalle kolmisenkymmentä osallistujaa ja antoi ajattelemisen aihetta varmasti kaikille.

Memu Viljakainen-Tiittanen

TULEVAA OHJELMISTOA:

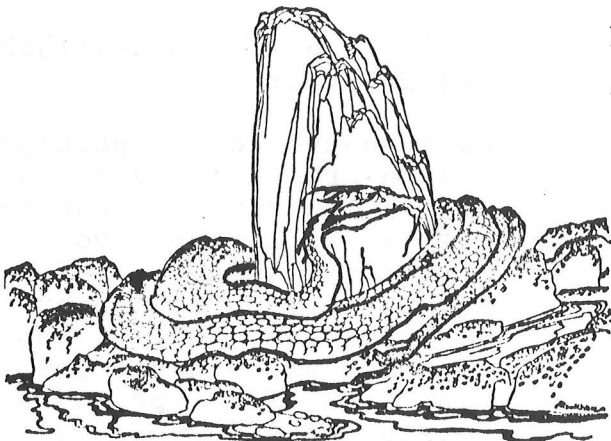
25.4. järjestetään yhdistyksen seuraava lauantaiseminaari. Aiheena on opiskelijoiden suhde tieteelliseen tietoon, tieteellisen tiedon haltuunoton ongelmat yms. Eli koskettanee kaikkia meitä opiskelijoita. Alustamaan tulevat: Tapio Aittola Jyväskylästä sekä Maarit Laskujärvi ja Petri Vestelin Tampereelta

15. - 16.5. on vuorossa perinteinen kevätseminaari, joka järjestetään Tampereen kaupunginkirjaston tiloissa. Aiheena kirjan fyysinen olemus ja sen kantamat ajatukset

TIEDEKUNNASSA TAPAHTUU ...

Yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan tiedekuntaneuvosto asetti kokouksessaan 25.3.1987 kirjastotieteen apulaisprofessorin hakijat järjetykseen. Ensimmäiselle ehdokassijalle asetettiin äänestyksen jälkeen (14-3) VTT Katarina Eskola ja toiselle ehdokassijalle YT Pertti Vakkari. Jäämme mielenkiinnolla odottamaan, mitä asiassa seuraa...

Samassa kokouksessa päätettiin myös, keitä pyydetään antamaan asiantuntijalausuntoa informatiikan apul.professuuria hakeneiden Kalervo Järvelinin ja Tuula Laaksovirran pätevydestä. Ilman soraääniä tiedekuntaneuvosto päätti pyytää lausunnonantajiksi dos. Kari T. Elorantaa, professori Yrjö Aulin-Ahmavaaraa ja professori Eero Peltolaa. On huomautettava, että kaikki k.o herrat ovat jossakin tekemisissä tietojenkäsittelyopin kanssa: Eloranta dosenttina, Peltola professorina ja Ahmavaara luennoimalla.

WARO, OPISKELIJA, VIELÄ SE ON SINULLAKIN EDESSÄ eli

MITEN GRADUJA ARVIOIDAAN?

Kun opiskelija kenties monen vuoden uurastuksen jälkeen jättää gradunsa tarkastettavaksi, alkaa siitä jännittävä ja joskus yllättäviäkin käännteitä saava näytelmä.

Laitoksen johtaja määrää tavallisesti gradulle kaksi tarkastajaa, jotka antavat tutkielmasta ja kypsyyskokeesta kirjallisen lausunnon. Yleinen käytäntö on laitoksellamme ollut, että toisena tarkastajana on gradun ohjaaja ja toisena joku muu gradun aihealueeseen perehtynyt opettaja. Ohjaajan toimimisessa tarkastajana on sekä hyvät, että huonot puolensa. Toisaalta ohjaaja tuntee gradun ja sen aihealueen suhteellisen hyvin, jollei muuten niin on ainakin työtä ohjatessaan joutunut siihen perehtymään. Toisaalta ohjaaja on myös yleensä vaikuttanut työn suuntautumiseen ja painotuksiin, jolloin hän on kenties hieman jäävi sitä arvioimaan.

Varsinaisen pro gradu -kokeen muodostavat tutkielma ja sen aiheesta kirjoitettu kypsyyskoe yhdessä. Kypsyyskokeessa mitataan aiheen tuntemusta ja suomen kielen taitoa, ja se tarkastetaan sekä sisällöltään että kieli-asultaan. Kypsyyskokeella on merkitystä sikäli, että rajatapauksissa kokeen perusteella voidaan päättää joko ylemmän tai alemman arvosanan antamisesta. Arvosanat ja niiden järjestyksen löytää opinto-oppaasta.

Mikä on opiskelijan oikeusturva?

Laitosneuvosto päättää gradun arvosanan tarkastajien lausunnon perusteella. Laitosneuvoston opiskelijajäsenet eivät saa osallistua arvosanasta päättämiseen eli käytännössä arvosanasta päättää neljä opettajaa, joista kaksi voi olla gradun tarkastajina.

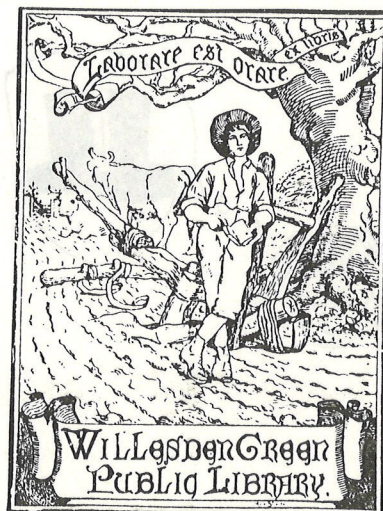
Samaan aikaan, kun laitosten neuvoston jäsenille lähetetään kokousta koskevat paperit, lähetetään gradua koskeva lausunto myös tutkielman tekijälle. Lausuntoa seuraavassa kirjeessä todetaan, että tutkielman tekijällä on oikeus pyytää gradun arvostelun siirtämistä seuraavaan kokoukseen sekä kirjoittaa kirjallinen vastine asian käsittelyä varten. Tekijä voi myös pyytää arvosanan oikaisua neljäntoista päivän kuluessa siitä, kun on saanut tiedon lausunnosta.

Opiskelijalla on siis oikeus "valittaa" lausunnosta ja sen perusteella tehdystä päätöksestä. Käytännössä vastineen kirjoittaminen johtaa useimmiten kolmannen tarkastajan nimeämiseen. Tällöin asian käsittely jää pöydälle, ja opiskelijan valmistuminen saattaa viivästyä. Vain harvoin arvosanaa päädytään korottaa vastineen perusteella. Voi myös olla, että sen enempää vastineesta kuin tarkastajien lausunnostakaan ei laitosten neuvostossa käydä minkäänlaista keskustelua. Ehkä juuri mainituista syistä opiskelijat vain suhteellisen harvoin käyttävät oikeuttaan kirjoittaa vastine, vaikka melko usein ovatkin tyytymättömiä joko lausuntoon, arvosanaan tai molempiin.

Tarkastajien antama lausunto on merkityksellinen sikäli, että se jää pöytäkirjoihin ja sidotaan ainakin laitoksen kirjastossa oleviin kappaleisiin gradusta. Sitä, sidotaanko myös vastine mukaan graduun, en tiedä.

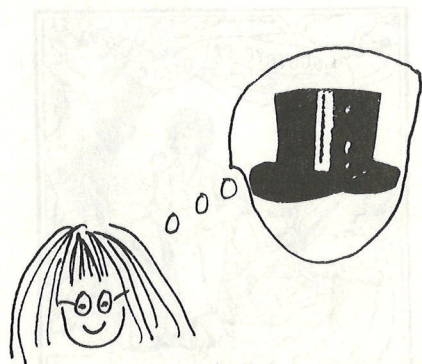
Tutkielman arvioiminen ja lausunnon kirjoittaminen ei varmasti ole helppo tehtävä. Vaikka laitoksella on jonkinlaiset periaatteet ainakin arvosanojen antamisesta, saatavat perusteet vaihdella yksittäistapauksissa melkoisesti. Yhtenäiset arvosteluperiaatteet ovat kuitenkin opiskelijan oikeusturvan kannalta olennaisen tärkeitä. Tarkastaminen ei ole objektiivinen prosessi, vaan siihen vaikuttavat aina myös subjektiiviset tekijät: kuinka hyvin tarkastaja tuntee tutkielman aiheen ja kuinka paljon hänellä on aikaa perehtyä tutkielmaan samoin kuin se, edustaako hän samaa tieteellistä koulukuntaa kuin tutkielman tekijä.

Kaiken kaikkiaan opiskelijan oikeusturva on gradun tarkastusprosessissa valitettavan usein melko suhteellinen käsite.

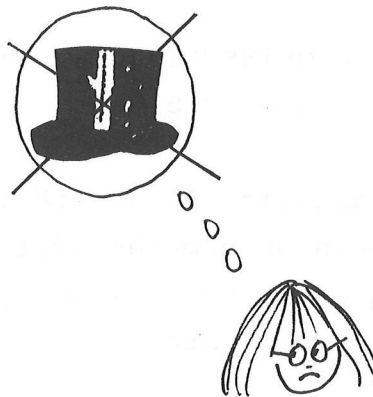
Voiko tutkielmasta muka oppia?

Tutkielman tekeminen on osa opintoja: siinä pitäisi hyödyntää tieteestä ja sen menetelmistä saatuja oppeja ja osoittaa jonkin pääaineen osaluheen suhteellisen syvälistä tuntemusta. Voisi ajatella, että tarkastajien tulisi ottaa huomioon se, että myös lausunto voi toimia opetuksen osana. Lausunnon pitäisi ymmärtääkseni osoittaa sekä työn heikkoudet että sen hyvät puolet. Varsin usein hyvät puolet esitetään lausunnossa lähinnä sivuhuomautuksina päähuomion keskityksessä työn huonojen puolien esittelyyn. Oppia voi toki heikkouksien käsittelystäkin, mutta kasvattavampaa varsinkin jatkokoulutusta ajatellen olisi myös tienviittojen antaminen siitä, mitä teoreettisia ajatuksia voisi kehittää ja mitä tuloksia esitellä laajemminkin. On turha valittaa, etteivät ihmiset ole innostuneita jatko-opiskeluun, jos gradusta annetut lausunnot eivät heitä siihen innosta. Lausunnonantajilla on vastuunsa.

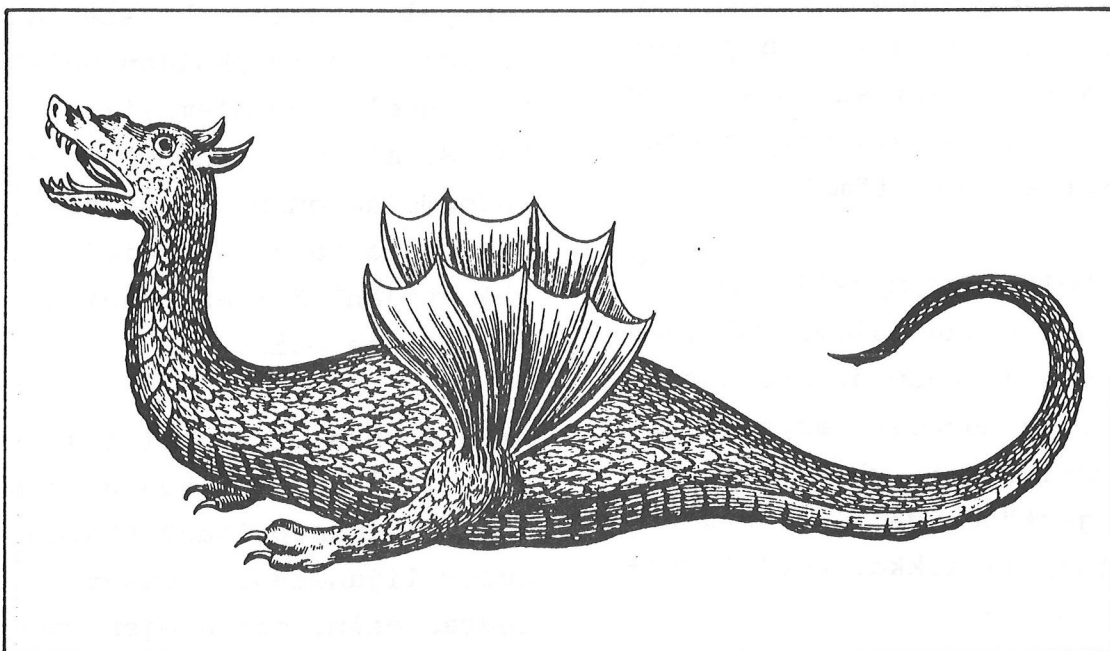

Tutkielman arvioiminen on melko yksipuolinen prosessi ja vain harvoin tarkastajat ovat yhteydessä tutkielman tekijään ennen lausunnonantoa. Luulen, että sekä tarkastajat että tutkielman kirjoittaja kokevat tilanteen joskus epätydyttäväksi. Teknillisessä korkeakoulussa on käytäntönä, että diplomityön tekijä pitää ns. diplomiseminaarin, jossa työtä käsitellään. Eikö tällaista käytäntöä voisi harkita meilläkin?! Tilanne olisi ikään kuin pieni väitöstilaisuus, jossa läsnä olisivat ainakin työn tarkastajat ja mahdollisesti muita asiasta kiinnostuneita Monelle opiskelijalle tämä voisi olla liiankin jännittävä tilanne, ja varsinkaan sellaiset henkilöt, joilla ei ole kovin suurta mielenkiintoa tieteiliseen tutkimukseen, eivät luultavasti näe tällaista tilannetta tarpeelliseksi. Tämä ongelma voitaisiin ratkaista sillä, että tilaisuuden järjestäminen olisi opiskelijan vapaasti harkittavissa. Osoitettua asian tuntemusta ja perusteluja gradussa tehtyihin valintoihin ja linjoihin voitaisiin kuitenkin pitää yhtenä osana arvosanaa määrättäessä. Ainakin joissakin tapauksissa tämä varmasti toimisi myös jatko-opiskeluun innostavana tilanteena.

Laitoksellamme on nyt tilanne, jossa vt. apulaisprofessorin vaihtumisen yhteydessä melko suuri määrä entisen vt. apulaisprofessorin ohjaamia töitä on lähes valmiina. Kuten aiemminkin kirjoitin, työn ojaaja voi vaikuttaa gradun suuntautumiseen melkoisesti. Tässä tilanteessa on vaara, että opiskelijan oikeusturva heikentyy, kun tutkielman tarkastajana saattaa olla henkilö, jolla on monista asioista hyvin erilainen käsitys kuin työn ohjaajalla. Toivomukseni onkin, että vastedes tämä voitaisiin ottaa huomioon niin tarkastajia määrätessä kuin lausuntoja kirjoitettaessa. Opiskelijan oikeusturvaa tämä käytännön sanelema tilanne ei saa heikentää!!!

SE

A-K-A-V-A

AKAVAN OPISKELIJANEUVOTTELUKUNNAN KUULUMISIA

Kirjastotieteilijöiltä varmaankin on hämärän peitossa, mikä on Akavan opiskelijaneuvottelukunta.

Opiskelijaneuvottelukunta toimii Akavan sisällä laatien ehdotuksia ja esityksiä, jotka koskevat opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden asemaa. Tällä hetkellä neuvottelukunnassa on kirjastoalan asiantuntijajäsenenä Päivikki Karhula ja Leena Horsma-aho.

Neuvottelukunta järjestää kokouksia kuukausittain ja seminaareja, joissa ammattijärjestöjen välistä yhteistyötä pyritään kehittämään.

Tärkeitä kysymyksiä tämän vuoden aikan tulevat olemaan asuminen (huomaa: asunottomien ja huonosti asuvien merkkivuosi), yhteistyö eri järjestöjen välillä ja koulutuspolitiikka. Koulutuspo-

liittinen seminaari järjestetään syksyllä ja asiantuntijajäsenet kuulostelevat siihen saakka mieluusti erilaisia koulutuspoliittisia näkemyksiä, joita myös kaiketi kirjasto- ja informaatiopalvelualalla liikkuu.

Koulutuspoliittinen neuvottelukunta ei nähdäkseni ole puhdas paperitiikeri. Neuvottelukunnan kokouksiin ja seminaareihin osallistumalla pysyy ajan tasalla eri alojen palkkauskehityksestä ja laajentaa näkemyksiään palkkataistelun problematiikasta. Samalla on mahdollisuus informoida oman alansa tilanteesta ja toimia tiedonvälittäjänä Kirjastonhoitajaliittoon päin.

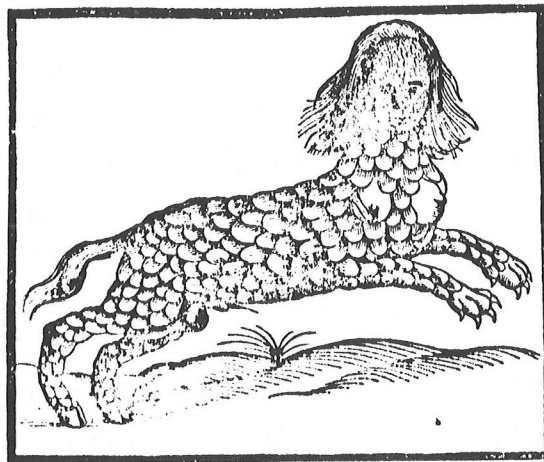
Mitäpä opiskelija välittäisi palkoista niin kauan kuin opintolainaa piisaa? Akavan opiskelijaneuvottelukunta seuraa esim. eri alojen harjoittelupalkkoja. Myös kirjastotieteen opiskelijoiden kannalta on tärkeää, että

voidaan vedota palkkaussuosituksiin työskenneltäessä ennen valmistumista. Tärkeää on myös, että harjoittelupalkat nähdään suhteutettuina muiden akateemisten alojen vastaaviin harjoittelupalkkoihin. Kysymys on kaiken kaikkiaan opiskelijan oikeusturvasta työelämässä.

Vastavalmistuneiden asema on huolestuttanut opiskelijaneuvottelukuntaa erityisesti. Kirjastoalalla tämä ongelma tulee kuumaksi kysymykseksi lähimmän kymmenen vuoden sisällä, kun työmarkkinoille ilmestyy yhteiskuntatieteiden kandidaatteja, joiden palkka tuskin riittää opintolainojen takaisinmaksuun.

Koska vaikutusvalta niin Akavassa että opiskelijaneuvottelukunnassa perustuu pääasiassa kvantitatiivisiin perusteisiin eli liiton jäsenmäärään, eivät asiat parane vain puhumalla ja kirjoittamalla, vaan ennen kaikkea liittymällä Kirjastonhoitajaliittoon jo opiskeluaikana. Jäsenmaksuhan on varsin edullinen (=20 mk) ja vastineeksi saa ainakin Kirjastonhoitaja-lehden, jonka ulkoasu ja painoasu kokonaisuudessaan ovat ilahduttavasti parantuneet viime aikoina. Jäsenmaksulomakkeita löytyy ainakin kirjastotieteen laitoksen ilmoitustaululta.

Päivikki Karhula

"PAPERITIKERI"

NORJALAISIA KIRJASTOKOKEMUKSIA

Kuka: kirjastotieteen tuleva(?) pääaineopiskelija

Missä: Namsosissa. Se on rannikkokaupunki Keski-Norjassa, Nord-Trøndelagin maakunnassa.

Milloin: huhti-toukokuussa 1986

Miten meikäläinen eksyi Norjaan töihin on juttu sinänsä. Kielitaidon hankin puolessa vuodessa hoitoapulaisena vanhainkodilla. Tutun tutujen kautta onnistuin pääsemään pariksi kuukaudeksi kirjastoapulaiseksi.

Namsosissa kirjastolla ei ollut suurta statusta. Sen vaikutelman sain jo pääsisäänkäynnin ahtaudesta. Kirjastohuoneiston koko (170m², joka sisältää myös konttoritilat) ja aukioloaika (25t/viikko) vahvistivat vaikutelmaa. Pääkirjaston alueella lainaus oli 2-3 kirjaa/asukas/vuosi. Kirjabudjetti 1984 oli 230 000 Nkr (=n.177 000 mk).

Minkälaista on tehdä työtä näissä puitteissa? kyselin työkavereiltani ja itseltäni.

- Raskasta, vastasi Maj, 29-v. kirjastonjohtaja. Täällä on turha suunnitella mitään uutta, joka maksaa jotain, selvitti Maj neljän vuoden kokemuksella.

Majlla oli myös opettajan pätevyys ja hän harkitsi vakavasti alan vaihtoa. - Haastavaa, turhauttavaa, molempia, vastasi Reidun, 27-v. kirjastonhoitaja. Reidun tahtoi panostaa erikoisesti lastenkirjastoon, mutta joutui Namsosissa enimmäkseen keskittymään rutiineihin.

- Epävarmaa, vastasi Trond-Arve nuori apulainen. Hän sai viikkoittain tietää työaikansa ja lopulta toukokuussa kävi niin kuin hän pelkäsi: kirjastolla ei ollut varaa palkata häntä. Trond-Arven lähtö tiesi myös aukioloajan supistamista. Kahdella päätoimisella ja yhdellä osa-aikaisella työntekijällä ei pidetä kirjastoa auki viitenä päivänä viikossa. Ainoan positiivisen vastauksen kysymykseeni sain Annylta, melkein vakinaiselta apulaiselta. - Kivaa, kjekt!

Minun vastaukseni oli selvä. Minä opin Namsosissa arvostamaan Suomen kirjastolaitosta, -koulutusta ja -politiikkaa. Meillä on asiat kohtuullisen hyvin. Epäilenpä, että Maj ja Reidun pyörtyisivät kauteudesta Salon tai Kuusamon kunnankirjastoissa. Esimerkiksi.

HISTORIAA

Norjan yleiset kirjastot saivat alkunsa yksityisten kirjalahjoituksista julkisille laitoksille kuten seurakunnille tai kaupungeille. Ensimmäinen organisoitu kirjakokoelma asetettiin yleisön käyttöön Trondheimissa 1766. Tämä Trondheimin tieteellisen seuran ylläpitämä kirjasto voidaan laskea Norjan ensimmäiseksi yleiseksi kirjastoksi. Vähän myöhemmin saivat myös Bergen ja Kristiania (Oslo) yleiset kirjastonsa, molemmat kirjalahjoitusten kautta. Varsinkin Kristianian kaupungin saama lahjoitus oli merkittävä, sillä Carl Deichman lahjoitti paitsi 6000 teosta, myös rahaa lisähankintoihin ja kokoelman ylläpitoon. Deichmanin nimi säilyy kirjastomaailmassa toisin kuin muiden lahjoittajien sillä Oslon kaupunginkirjaston nimi on yhä Deichmanske bibliotek.

Deichmanske bibliotek avattiin yleisölle 21.1.1785. Kirjastonhoitajana oli katedraalikoulun opettaja. Kirjasto oli auki klo 17-19 kahtena päivänä viikossa.

Yleisillä kirjastoille tuli kuitenkin kilpailijoita: lukuseurat ja maksulliset kirjastot (leiblibliotek). Erikoisesti maksulliset kirjastot tekivät parhaansa syödäkseen pikkuruiset yleiset kirjastot. Maksulliset kirjastot sijaitsivat yleensä kirjakauppojen yhteydessä. Aukioloaika oli joustava, jopa 8-20 joka päivä. Kristianiassa lasketaan olleen n. 30 maksullista kirjastoa 1850-1900, muutamat niistä olivat erikoistuneet esim. ranskalaiseen kirjallisuuteen tai nuotteihin. Vain hyvätuloisilla oli varaa käyttää maksullisia kirjastoja, sillä lainamaksut olivat korkeat.

Huolimatta kilpailusta tai ehkä juuri sen ansiosta kehittyivät kaupunkien yleiset kirjastot nopeasti 1800-luvun lopulla. Bergenessä toiminta oli vilkasta kirjastonjohtaja Valborg Platonin aikana. Ala ei ollut naisvaltaista vielä 1800-luvulla, Valborg oli poikkeus lajissaan.

Vuodet 1898-1913 olivat Deichmanske bibliotekille uudistuksien aikaa. USA:sta oppia hakenut Haakon Nyhuus kehitti kirjastosta Pohjois-Euroopan parhaan aikalaisen. Hän taisteli voitokkäästi lukuseuroja ja maksullisia kirjasoja vastaan. Kirjasto tuli esiin lehdistössä. Luokituksessa otettiin käyttöön Dewey-järjestelmä ja luettelointi uudistettiin. Deichmanske bibliotekista tuli Pohjois-Euroopan kirjastoväen opintomatkojen kohde. Kävipä Helle Kannilankin siellä 1920-1.

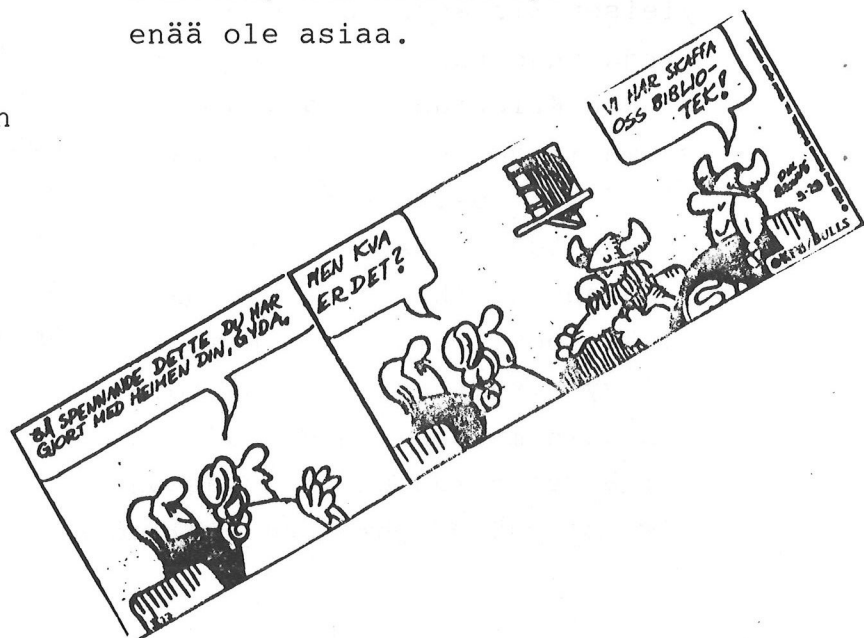
Nyhuus innosti alaisiaan hankkimaan kirjastokoulutuksen. Muutamat matkustivat Saksaan, mutta useimmat seurasivat Nyhuusin jalanjälkiä USA:an. Tässä vaiheessa Norjan kirjastot alkoivat naisvaltaistua. Alalle tuli paljon säätyläisperheiden tyttäriä, joilla oli vara hankkia koulutus ulkomailta. Kotimaahan palanneita Amerikan kirjastonhoitajia saattoi Norjassa odottaa konflikti itseopiskelleiden akateemisten kirjastonhoitajien kanssa. Nämä itseopiskelleet olivat useimmiten miehiä ja he vetivät pitemmän korren melko usein johtajanimityksissä. Joka tapauksessa kaikkiaan n. 100 norjalaista haki kirjastokoulutuksen USA:sta, mikä on merkittävä luku pienen maan osalle.

LASTENKIRJASTOTOIMINNASTA

Namsosissa lastenosasto oli yhtä kuin kolme hyllyä kirjoja. Koko maakunnassa ei ollut yhtään lastenkirjastonhoitajaa. Lähin löytyi kyselemisen jälkeen Trondheimista.

Mitalin toinen puoli oli kuitenkin yllättävä: Norjassa koulukirjastot tavoittavat kaikki kouluikäiset. Jopa Namsosissa oli koulukirjastonhoitajan 1/2-päiväinen virka. Tyypillinen virkayhdistelmä oli ilmeisesti puoleksi opettaja, puoleksi koulukirjastonhoitaja.

Norjan mallissa ehkä vaarana on se, että alle kouluikäiset ja toisaalta koulunsa päättäneet jäävät huomiotta. Pikkuruiset "lastenosastot" tarjoavat vain kirjoja alle kouluikäisille, satutunneista tai nukketeatte-rista ei ole puhettakaan. Koulunsa päättäneet taas voivat jättää kirjaston käyttämisen sikseen, kun koulukirjastoon ei enää ole asiaa.

Kuten sanottu Norjan ensimmäiset koulutetut kirjastonhoitajat hankkivat koulutuksensa USA:sta. Vuonna 1940 perustettiin Statens biblioteksskole, nyk. Statens bibliotekshøgskole. Aluksi koulutus sisälsi 9 kuukauden harjoittelun ja 5 kuukauden teoriajakson, jotka pian muutettiin 10 kuukauden teoriaosuudeksi ja 2 vuoden harjoitteluksi. Siitä asti koulutus on ollut kolmevuotista. Nykyään tosin harjoittelu on vähennetty kahdeksi a`5 viikkoa jaksoksi. Vapaaehtoisena neljäntenä vuonna voi erikoistua esim. tietopalveluun.

Kirjastonhoitajan ammatti ei vaikuttanut erikoisen arvostetulta, mutta ei erikoisen väheksytyltäkään. Varsinkin koulutuksen lyhyteen nähden palkka oli huomattavasti parempi kuin Suomessa. Kirjastonhoitajan alkupalkka oli 8437 Nkr (= 6400 mk). Kaikki kirjastoissa työskentelevät kuuluvat samaan liittoon Kommunale bibliotekansatte.

Painetut lähteet:

- Bringsvård, Björn: Norge har Nordens dårligste bibliotekvesen. Kontakten 4/5, 1984.
- Nordiske biblioteksskoler - en vejviser. København, 1983.
- Ringdal, Johan: By, bok og borger - Deichmanske bibliotek gjennom 200 år. Oslo, 1985.

(Artikkeli on muokattu versio Kimalaisessa 2/86 julkaistusta)

Jopa norjalaiset itse olivat sitä mieltä, että heillä on huono kirjastolaitos. Miksi ihmeessä näin on rikkaassa Öljyassa, Pohjolan Sveitsissä? Syitä on varmasti monta yhdessä.

Norja on monella tapaa oikeistolaisempi, yksityisiin palveluihin enemmän keskittynyt maa kuin Suomi. Öljy on tuonut jotain amerikkalaista: kukin selvittää omillaan. Verot ovat minimaaliset, palvelut maksavat paljon. Julkisiin palveluihin, erikoisesti kulttuuriin ei investoida yhtä paljon kuin Suomessa. Kun valtio ei näytä mallia, eivät kunnatkaan osaa arvostaa kirjastoja. Näin oli nimenomaan Willoch'in hallituskauden aikana. Nyt on taas vaihteeksi Arbeiderpartiet vallassa ja suunta voi muuttua.

Toinen syy kirjastojen resurssipulaan voi löytyä niiden asemasta kunnan hallinnossa. Kirjastot ovat Norjassa kulttuuritoimen alaisia. Kulttuurilautakunnissa kirjastot joutuvat kilpailemaan määrärahoista muiden kulttuuripalvelujen kanssa. Uusi kirjastolaki Suomessa sallii kirjastolautakuntien lakkauttamisen ja kirjastojen siirtymisen kulttuurilautakuntien alaisuuteen pienissä kunnissa. Ainakaan Norjan esimerkiksi ei lupaa hyvää.

ASIASANAN PERUSKURSSI

1. Mitä on obstetriikka?
 - a) tähtitiedettä
 - b) johtotroikka
 - c) synnytysoppi
2. Mikä on ratio?
 - a) viestintäväline, jonne kaikki saavat soittaa puhelimella
 - b) järki
 - c) vaarallinen säteily
3. Mitä on perestroika?
 - a) sosialistinen demokratisoimisyritys
 - b) kolmen jalkakäytävän risteys
 - c) esi-isien palvonta
4. Mitä on predestinaatio?
 - a) nimitys melankolisille laulelmille
 - b) ennakoöänestäminen
 - c) ennaltamääräytyminen
5. Mikä on faasisuhde?
 - a) esiaviollinen suhde
 - b) aineen määrä kylläisessä liuoksessa
 - c) luottamussuhde feodaalisessa yhteiskunnassa
6. Mitä on bakkanaali?
 - a) siniturkkinen näätäeläin
 - b) juuriselleri
 - c) jumalten juomingit
7. Mitä on desantti?
 - a) ylioistollinen kunniavirka
 - b) käpykaartilainen
 - c) sabotööri rintamalinjan takana
8. Mikä on rastafari?
 - a) koptilaisen luostarin apotti
 - b) linnunpelätti
 - c) jamaikalaisen uskonnollisesti sävyttyneen alakulttuurin kannattaja
9. Mikä on pieni terssi?
 - a) intervalli
 - b) kireä esinahka
 - c) kevyt lounas
10. Mikä on suuri seksti?
 - a) orgiat
 - b) pienen terssin käännösintervalli
 - c) bridgen suurimman pistevoiton antava peli
11. Mikä on diletantti?
 - a) desantin kaveri
 - b) läskiä syövä pikkulintu
 - c) taitamaton harrastelija
12. Mitä on tuulastaminen?
 - a) yökalastusta
 - b) tyttöjahtia
 - c) koneellista ilmastointia
13. Mikä on limanuljaska?
 - a) sienä
 - b) liukas rinne Andeilla
 - c) kurkkumätää poteva henkilö Savassa

14. Mitä on ristikontra?
a) hakkapeliittojen päävihollinen 30-vuotisessa sodassa
b) pohjoissuomalainen tukkilaisten korttipeli
c) valaliiton tehnyt joukko väli-amerikkalaisia oikeistosissejä
15. Mitä on smoggi?
a) miesten juhlavaatetus?
b) suurkaupungin saastepilvi
c) aasialainen kissarotu
16. Mikä on työsulku?
a) liikennemerkki, joka varoittaa tietyömaasta
b) työnantajan työtaisteluase
c) räätäleiden perinteinen ompelamisen päättäminen
17. Mikä on apokalypsi?
a) afrikkalaisesta puusta saatava maitiaisneste
b) ilmestyskirja
c) utaresairaus
18. Mikä on inkunaabeli?
a) leivos, jossa kahden keksin välissä hilloa
b) ennen vuotta 1501 painettu kirja
c) poika, joka avustaa inkvisiittoria työssään
19. Mitä on palimpsesti?
a) nelinpeli pöytätenniksessä
b) hämähäkkilaji
c) uudelleenkaavittu
20. Mitä on manifesti?
a) rahan juhla
b) julistus
c) käsihoitaja

vastaukset sivulla 30

Vesiväylät mahdollistivat tavarankuljetuksen sekä kesällä että myös talvella, kertoi Olaus Magnus ällistyneille etelä-eurooppalaisille.

Proseminaari -tie tieteeseen

Miksi proseminaareja tehdään? Onko proseminaari vain rituaali aineopintojen päätteeksi? Millainen on hyvä proseminaari? Pitäisikö proseminaarikäytäntöä muuttaa?

Mm. näihin kysymyksiin etsin vastauksia haastatteleamalla tämän kevään proseminaarien vetäjiä Anneli Kankaanrintaa, Kai Ekholmia, Kari Elorantaa ja Riitta Kärkeä sekä kolmea proseminariesitelmää valmistelevaa opiskelijaa, Juhani Klemolaa, Anne Mansikkamäkeä ja Tarja Lehtistä.

MIKSI

Proseminaarin tarkoituksesta - tutkimustyön perusvalmiuksien saamisesta - sekä vetäjillä että opiskelijoilla oli samantlaiset näkemykset. Anneli Kankaanrintan mukaan proseminaari on nimenomaan opiskelua tutkimuksen tekoa varten. Riitta Kärki korosti tieteellisen viestinnän merkitystä. Opiskelijan on harjaannuttava ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja keskustelemaan ryhmässä. Olennaista on myös toisten tekstien lukeminen ja arvioiminen. Muotoseikkojen, kuten viitteiden merkitseminen, tulee myös selvittää opiskelijalle.

Opiskelija Tarja Lehtinen näki proseminaarin ovenavauksena syventäviin opintoihin. Hänen mukaansa proseminaarissa olisi tuotava esiin ero harjoitusten ja tieteellisen työn välillä.

MILLAINEN

Kriittinen ja rakentava keskustelu sekä kaikkien aktiivinen panos kuuluvat hyvään proseminaariin. Vastuu onnistumisesta kuuluu sekä ohjaajalle että opiskelijalle. Kari Eloranta katsoi, että vetäjän vastuuna on saada opiskelijassa tutkija heräämään. Tehtävä ei ole aina helppo. Ohjaajan vastuu on Anneli Kankaanrintan mielestä suurin proseminaarin alkuvaiheessa, työskentelyyn johdattelussa. Juhani Klemola kertoi odottavansa ohjaajalta mm. objektiivista näkökulmaa esitelmien käsittelyvaiheessa - varsinkin jos keskustelu on asiatonta.

Tarja Lehtinen totesi, että opiskelijan on jo ennen proseminaariin tuloa ajateltava työn ideaa ja opiskelijalla täytyy olla sen verran kunnianhimoa, että työ onnistuu. Kai Ekholm odotti opiskelijoilta rohkeaa keskustelua ja spontaania otetta työkentelyyn.

MISTÄ

Proseminaariin osallistuja valmisteleehaluamastaan tutkimusaiheesta esitelmän kirjallisesti. Yleensä jokainen valitsee oman mielenkiintonsa mukaan aiheen ja näin seminarissa käsitellään monipuolisesti eri aloja. On kokeiltu myös teemaseminaareja, joissa opiskelijat valitsevat aiheensa yhden aihealueen osa-alueilta - teemana voi olla esim. musiikkikirjastotoiminta. Kai Ekholm ehdotti, että teemaseminaarien pohjalta voitaisiin julkaista artikkelikokoelma. Tämä lisäisi motivaatiota asiaan.

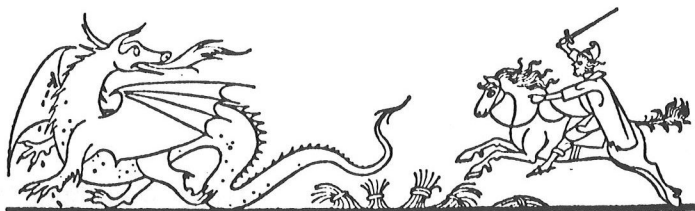
Opiskelijat tuntuvat korostavan aiheen itsenäistä valintaa. Teemaseminaari voi kahlita liikaa, ja aihe tuntuu ylhäältä annetulta. Opiskelijoiden aiheenvalintaa ohjaavat luonnollisesti sivuaineet ja sivuaineopiskelijoita vastaavasti pääaine.

Joillakin opiskelijoilla aihe ja käytettävä materiaali on jo tiedossa ennen seminaaria, mikä nopeuttaa koko proseminaarin toteuttamista. Toisilla voi olla aihealue mielessä, mutta lopullinen rajaaminen tapahtuu vasta proseminaarissa.

MITEN

Proseminaarit kokoontuvat yhden lukukauden ajan. Aikataulut eri ryhmissä vaihtelevat. Muutaman kokoontumisen jälkeen pidetään tauko, jonka aikana opiskelijalla on aikaa paneutua esitelmäänsä. Toinen tapa on vetää tiiviisti eli kahden viikon päästä ensimmäisestä kokoontumisesta aloitetaan töiden käsittely. Jälkimmäinen tapa vaatii opiskelijoilta aiheen tietämistä ja valmistautumista etukäteen. Jos aihe täsmentyy vasta seminaarin alettua kunnan kypsyttelyvaihe on välttämätön työn onnistumiselle.

Koulutusohjelmassamme proseminaari on laajuudeltaan kaksi ja puoli opintoviikkoa. Opiskelijan on löydettävä tasopaino asettamiensa tavoitteiden ja ihanteiden sekä ajallisten resurssien välille.

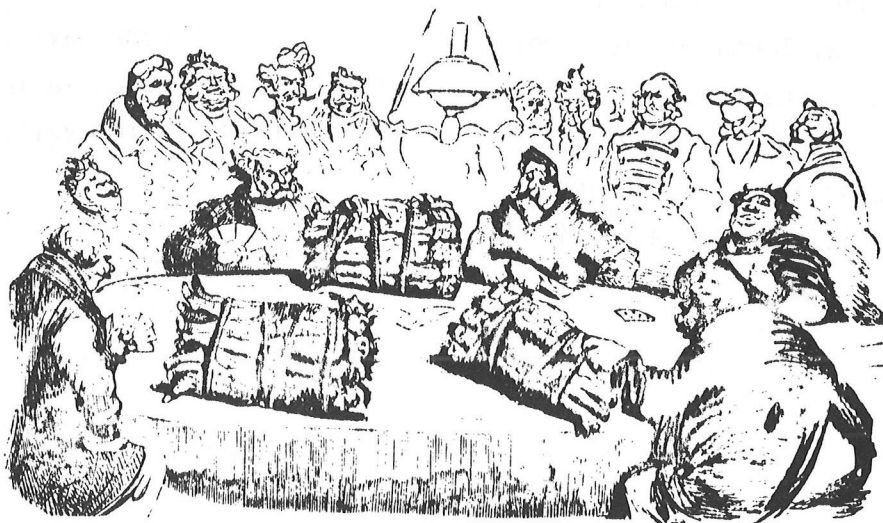
Kari Eloranta pohti mahdollisuutta jakaa proseminaari - saman laajuisena kuin nykyin - kahdelle lukukaudelle. Ensimmäisellä lukukaudella täsmenneittäisiin ja kysytettäisiin aihetta. Esitelmät pidettäisiin vasta toisella lukukaudella. Joillekin opiskelijoille toteuttamistapa varmaan sopisi hyvin, mutta opintonsa nopeasti, ehkä muiden töiden ohella suorittaville tämä toisi paljon ongelmia.

MITÄ MUUTA

- Proseminariesitelmät tuovat tietoa monilta mielenkiintoisilta aihealueilta, totesi Anne Mansikkamäki. Anneli Kankaanrinnan mukaan proseminariien vetäminen on lehtorin työssä hausimpia ja luovimpia

asioita. Keskusteleminen proseminaari-esitelmien aiheista seminaariryhmän ulkopuolella auttaa työn toteuttamisessa ja antaa muille opiskelijoille tietoa aihealueista, joihin ei muuten ehdi paneutua. Proseminarilaisen ei siis kannata esitellä aihettaan pelkästään proseminariryhmälle. Kiinnostavista aiheista voi tehdä jutun vaikka Asiasanaan.

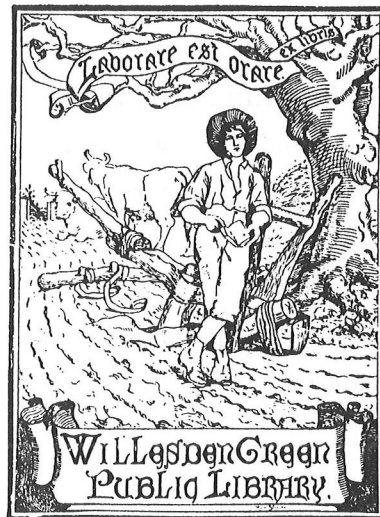
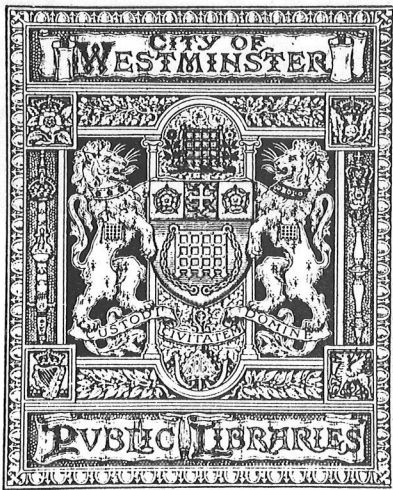
MK

1c, 2b, 3a, 4c, 5b, 6c, 7c, 8c,
9a, 10b, 11c, 12a, 13a, 14b,
15b, 16b, 17b, 18b, 19c, 20b.

**TULE
TIETEELLISEEN
OPINTOPIIRIIN !**

**KOKOONTUMISAJAT
ILMOITUSTAULULLA**

Pessimistinen humanisti

Länsimaisen yhteiskunnan ylistyslaulujen ajan väitettään olevan ohi ja joutsenlaulu, viimeinen laulu, on pian edessä. Tuhon kuvia tuovat paitsi uskonnolliset yhdyskunnat ilmestyskirjoi-
neen, myös eri alojen tiedemiehet uljaan uuden maailman myötä. Tunnettu filosofi, akateemikko Georg Henrik von Wright on liittynyt näiden varoittelijoiden joukkoon.

Syl järjesti 28.2.-87 Helsingissä keskustelutilaisuuden, jossa von Wright kertoi uuden, syksyksi suomennettavan kirjansa ajatuksista ja vastaili yleisön kysymyksiin. Yleisöä paikalla olikin paljon.

MITEN YMMÄRRÄMME NYKYISYYDEN?

Tulevaisuuden ennusteita von Wright ei ole mielestään esittänyt, ei myöskään arvostelmia siitä, onko tekniikka hyvä vai paha asia. Hänen tavoitteensa

Akateemikko
Georg H. von Wright

on ollut nykyisyyden parempi ymmärtäminen ja sitä kautta tulevaisuuden mahdollisuuksien hahmotus. Kyseessä ei ole von Wrightin mielestä ennuste, eikä myöskään "hotbild", kauhukuva, kuten prof. Erik Allardt on väittänyt.

Kvasihistoriallinen lähestymistapa, jota von Wright kertoo käyttäneensä, perustuu rajuihin yksinkertaisuksiin. Nykyisyyden ilmiöille etsitään menneisyydestä lähtökohtia. Kehityslinjoja seurataan nykypäivän ohi tulevaisuuteen - jos kehitys jatkuu samaan suuntaan.

Kuvaan tulevaisuudesta voi hänen mukaansa suhtautua useammalla tavalla. Voi elää välittämättä uhkaavasta tulevaisuudesta ja astua uljaasti uuteen maailmaan. Tai voi lähteä etsimään nykyisyydestä toisenlaisia kehityslinjoja ja projisoida niitä tulevaisuuteen: onhan maailman ekologinen tietoisuus kasvamassa, voidaanhan väestönkasvua kontrolloida.

Huolimatta siitä, että näitä optimistisia tosiseikkoja ei voi kiistää, von Wright ei halua ottaa valoisaa kuvaa vakavasti. Päivittäinen todellisuus kertoo elämän valtavirtojen pysyvän uomassa, joka korottaa aineellisen hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn säilymisen itseisarvoksi.

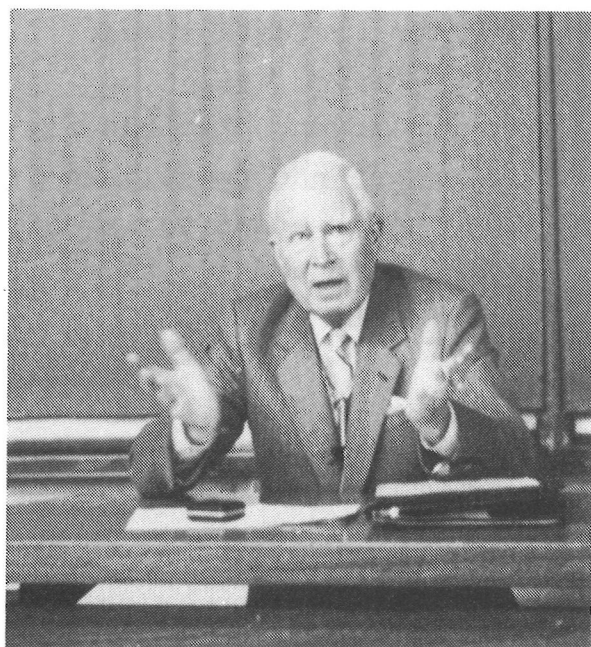
UUSI ARVOPOHJA RATKAISU

Ratkaisuksi von Wright esittää uuden arvopohjan luomis-

ta, mutta minkälainen se on. Hän ei vastaa. On välttämätöntä, mutta ei riittävää, ymmärtää se, missä olemme ja minne olemme matkalla.

Pessimismin ydin hänen ajattelussaan piilee siinä, että ihmiselle on mahdollista oppia oma parhaansa kärsimällä. Olennaisia muutoksia ei tapahdu, jollei osa uhkaavista vaaroista toteudu.

Demokratiaa uhkaa von Wrightin mielestä äärimmilleen rationalisoitu yhteiskunta, jossa on barbarian siemeniä. Nämä ajatukset ovat tuttuja jo Horkheimerilta ja Adornolta. Suomessa Erik Allardt on romanttisen antiteknologian käsitteellään ja Ilkka Niiniluoto romantiikan dialektiikan käsitteellään viitanneet fasismiin ja natsismiin.

FASISMIN UHKA

Kuinka natsismi syntyi?

Lyhyt kertaus historiasta - von Wright puhuu Versailles'n nöyryyttävästä rauhasta, nationalismin ruumiillistumisesta voimakkaissa, karismaattisissa johtajahahmoissa. Romanttisia piirteitä von Wright löytää natsismista paljon - mutta ei antiteknologiaa. Päinvastoin koneen voima oli 30-luvun futurismin suuri ihanne.

Voisiko natsismilla olla mahdollisuuksia nykyajassa? Yhdysvallat koki 15 vuotta sitten nöyryytyksen epäonnistuneen Vietnamin sodan vuoksi, vuoden nöyryytyksen panttivankien kaappausdraaman vuoksi - ja johtajanakin on karismaattinen henkilö.

Jollei tästä näe yhteyksiä fasismiin, on von Wrightin mielestä sokea.

Yhdysvaltojen uhkaa hän ei kuitenkaan näe todellisena, sillä demokratian perinteet ovat siellä niin syväälle juurtuneet.

TODELLINEN UHKA

YHTEISKUNNAN HAAVOITTUVUUS

Teknisen yhteiskunnan haavoittuvuus on von Wrightin mielestä todellisempi uhka.

Riippuvuus teknisestä asiantuntemuksesta ja poliitikkien päätöksentekijöiden tietämättömyys useista asioista uhkaa demokratiaa. Tavallinen ihminen on "saavuttamattoman, salatun tiedon armoilla" ja hän passivoituu. Valta jää eliitin käsiin.

Ylikansalliset yritykset uhkaavat kansallisia valtioita. Von Wright näkee valtioiden päälle muodostuvan ylikansallisen päällysrakenteen.

- Miten käy kehitysmaiden?, yleisö kysyy.

Kehitysmailla on länsimaita vähemmän vastustuskykyä teknologiaa vastaan. Teollisuus & tiede & teknologia -allianssi on globaalinen järjestelmä, joka toimii omilla ehdoillaan. Melko suuri osa maapallosta on vielä von Wrightin mielestä tuon kuvan ulkopuolella, mm. Neuvostoliitto ja Kiina. Monet merkit kylläkin viittaavat siihen, että ne lähtevät mukaan kansainväliseen teknologian järjestelmään.

- Aiheuttaako kansallisvaltion häviö länsimaissa siirtymistä sosialismiin?, kysyy yleisö.

Uusi poliittinen tilanne voisi von Wrightin mukaan tarjota tilanteen toisenlaisen valtiomuodon syntyyn, jonkinlaisen uuden sosialismin. Työttömyys on hänen mielestään ongelma, joka vaatii poliittista systeemiä puuttumaan asiaan. Tarvitaan lainsäädäntö, joka pystyisi turvaamaan, etteivät suuret ihmisjoukot joudu työelämän ulkopuolelle.

- Uuden arvopohjan luomisessa näyttelee järki suurta osaa, riittääkö järki?, yleisö kysyy.

Filosofian pohjana on olta-va järki, toteaa von Wright. Uudet arvot syntyvät osin järjen, harkinnan ja valituksen avulla, mutta se ei riitä. Arvojen pohjalla on uskonnollisia käsityksiä, meillä on kristillinen tausta. Nyt yhteiskunta ja ihmiset ovat maallistuneet ja moraalikysymysten legitimaatio putoaa pois. Moraaliin, joka seisoi omilla jaloilla, ei von Wright usko.

- Usko demokratiaan on vuonna 1980 yhtä vakaa kuin usko Kristukseen oli 1800-luvulla. Onko siihen syytä? Entä jos ihmiset haluaisivat tinkiä lyhytaikaisesti elintasostaan?, kysyy yleisö.

Linkola ei ole von Wrightin mielestä vakavastiotettava

poliitikkona, mutta ajattelijana hän on mielenkiintoinen. On edesvastuutonta propagoida ja kevytmielistä luopua demokraattisista ihanteista, jotka ovat von Wrightin mukaan kaikille rakkaita ja järkeviä.

- Pohjoismainen demokratia syntyi kansanliikkeiden myötä. Eikö nytkin muutos voisi lähteä kansanliikkeistä?, kysyy yleisö.

Työväenliike oli 1800-luvulla rohkaiseva esimerkki, silloin oli syntymässä uusi orjuuden muoto. Nyt sitten tarvittaisiin von Wrightin mielestä "uutta 1800-luvun työväenliikettä" ja "uutta Marxia".

Jään miettimään, mikä lokero ja tehtävä kirjasto- ja informaatiopalvelulaitoksilla on von Wrightin tulevaisuudenkuvissa. Teknokratia-eliitin palvelija, unohdetun kansan lohduttaja... vai onko koko laitoksella sijaa ihmisten elämänmenossa?

